

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
 RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 60.—, POLUGOD. K 30.—, ČETVRTI
 K 15.— POJEDINI BR. 2 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

Manifest cijonističke egzekutive

Židovski narod stupa u najteži perijod svoje istorije, ali i u najpunije obećanje. Vijeće naroda potpuno je priznalo zahtjev židovskoga naroda za njegovom istorijskom domajom. Za odlukom u San Remu, koja je sad utvrđena mirovnim ugovorom između aliiranih i asociiranih sila i Turske, slijedilo je: uvođenje građanske uprave pod Sir Herbertom Samuelom, koji vlada zemljom kao vrhovni povjerenik u ime Velike Britanije, mandatarne vlasti za Palestinu.

Ona nada, koja je održavala naš narod kroz tisuće godina gorkih sudbina, postala je evo našim nepovredivim pravom u svijetu političke realnosti. Nama je dana mogućnost, da obistinimo cijonizam. Na nama je, na židovskome narodu, da se iskoristimo prilikom i da izvršimo djelo narodnoga izbavljanja. Egzekutiva cijonističke organizacije, koju je izabrala godišnja konferencija, drži te joj je dužnost u ovome važnome času, da predoči židovskome narodu istinu, te se uspostava Palestine kao židovske zemlje može izvršiti samo onda, ako je židovski narod pripravan i voljan, da doprinaša žrtve, koje nemaju granica, i ako židovske pionire, koji idu u Palestinu, bude prožimalo uvjerenje, da cilj iziskuje od njih najteži rad i najuporniju ustrajnost.

U vezi s vladom mi treba da stvaramo u Palestini uslove za produktivne pothvate u tako velikom opsegu, u kakovu će židovski narod doprinašati sredstva, što veća sredstva, to veće useljivanje i to veće stvaranje. Organizovano upravljanje i pripuštanje useljivanja iziskuje odmašnje osnivanje zakloništa za useljenike, liječničke pomoći i socijalne skrbi. Valja osnivati uredbe, koje će odmoći sadašnjim prekomjernim troškovima za život u Palestini. Valja stvarati uslove za porast broja židovskih seljaka, koji se sami uzdržaju. Moramo unapredjivati organizacije, koje će potpomagati ekonomski napredak židovskoga rada. Treba da proširimo svoje institucije, koje postoje, i stvoriti druge, da potpomognemo i ojačamo židovsku poduzetnost. Valja nam izvesti javne radnje i otvoriti prirodna pomagala Palestine tako, da omogućimo veću proizvodnju koristonosnu zaradu za židovskog radnika. Treba da stavimo jevrejske škole na zdravu osnovku i da razvijamo svoj uzgojni sistem, dok ne zadobije svoju krunu u jevrejskom universitetu u Jeruzalimu, koji je odredjen, da bude centrum sopstvenoga genija židovstva. Po jevrejskoj školi doći će naš prepород; po njoj će židovski narod iznova dobiti svoj govor, i nastat će naraštaj, koji će biti čvrsto ukorijenjen na židovskome tlu.

Useljivanje i naseljivanje, ekonomski razvitak, socijalni i kulturni rad traže od židovskog naroda njegovo potpuno podavanje moralne i materijalne snage. Sav židovski narod mora učestvovati u izvršavanju ove goleme zadaće. Cijonistička organizacija širom je otvorena svima, koji imaju volju, da rade u organizacijama. Cijonistička organizacija spremna je da radi u skladnoj zajednici s onim organizacijama, koje su voljne, da učestvuju u osnivanju židovske narodne domaje. Cijonistička organizacija ne će prezati ni pred kakvim naprežanjem, da zajamči, te će svi ti radovi služiti narodnom cilju. Godišnja konferencija zaključila je veliki fond, koji se pod imenom Keren Hajesod, ima organizovati po cijelome svijetu. Keren Hajesod apelovat će na židovski narod, da dade svoj najveći doprinos i žrtvu za gradnju židovske Palestine.

Po Keren Hajesodu svaki Židov može aktivno i bitno da radi na najodličnijoj zadaći, koja je bila namijenjena židovskome narodu u novije doba.

Nadzor financijske uprave naših fondova povjerit će se zasebnom odboru pouzdanika (board of trustees). U nastajanju je zasebni ekonomski odbor, da pruža praktičnu pomoć ekonomskom razvitku Palestine.

Cijonistička organizacija, posredstvom svih svojih federacija i organizacija, mora cijelome židovskome narodu da ucijepi shvaćanje njegove istorijske odgovornosti u ovaj čas, veličine ovoga časa i prilike, i dužnosti, koja ga tereti. Ako mi cijoniste hoćemo da govorimo s uspjehom, onda mi prvi mora da radimo; ako hoćemo da uvjerimo, onda mi prvi mora da izvršimo. Mi mora da žrtvuemo sebe, ako hoćemo, da drugi doprinašaju žrtve.

Egzekutiva cijonističke organizacije uzdaje se, da će cijoniste shvatiti svoju dužnost i da će je izvršiti. Ona se uzdaje, da će se židovski narod pokazati dostojnim svoje istorijske dužnosti. Budućnost židovskog naroda u njegovoj je ruci, a svijet će ga suditi po onome, što sada bude izvršio.

Egzekutiva cijonističke organizacije

Hajim Weizmann

Nahum Sokolow

Menahem Usiškin

Julius Simon

Nehemija de Lieme

Pred Saveznim Vijećem

Za dva tjedna sastat će se u Zagrebu Savezno Vijeće, da raspravlja važna pitanja i da izradjuje smjernice za rad u narednoj godini. Od zadnjeg našeg zasjedanja zbili su se u židovskome i cionističkome svijetu događaji od vanredno velike zamašnosti, koji su na cjelokupno židovstvo učinile snažan dojam i prouzrokovale novo orijentisanje. Nastale su nove grupe i nove organizacije. Od prvoga prijema cionističkog vodstva po konferenciji mira u Parizu i zaključka od San Rema prešli smo u novu odlučnu fazu židovske povijesti. Iz perijoda zahtjeva, u perijod rada, kojemu je cilj ostvarenje židovske narodne domaje u Erec Jisraelu. Taj cilj traži, da rad svoj ne samo u vlastitim redovima najvećma intenziviramo, već da ga i proširimo daleko preko granica naše organizacije, jer za ispunjenje velikoga cilja, koji nam namiče ogromnih zadaća, ne dostaje snaga ijedne organizacije već se traži saradnja cijeloga naroda, koji treba da je pripravan, shvaćajući veličinu časa i zadatka, na najveće žrtve.

Cionistička egzekutiva u svome manifestu takla se tek letimice niza problema, koji svi čekaju na riješenje i traži od nas odlučnu saradnju. Time nam je dalo vodstvo smjernice za rad, a na Saveznom je Vijeću da iz ovih općih naputaka izradjuje osnovu za praktičko riješenje i provedenje zaključaka godišnje konferencije u Londonu.

Ne može da bude zadaćom ovih redaka da dadu podpunu sliku svih pitanja, kojima će se morati da bavi Savezno Vijeće, pa ćemo samo najvažnija pitanja taknuti. U praktičnom našem radu morat će da zauzme palestinski rad najvidnije mjesto. U tom radu odlučna je priprava sredstava i ljudskog materijala, koje će od nas iziskivati naprezanje krajnjih sila. Jedna od najprećih i najvažnijih zadaća biti će organiziranje akcije za Keren Hajasod. Ovoj akciji morat će da bude posvećena najveća pažnja, jer ne shvatimo li potpunoma njezinu zamašnost, od koje zavisi uspjeh svega obnovnoga rada u Erec Jisraelu — tad bi vodstvo moglo da nas s pravom spočitne, da je ono učinilo svoju dužnost, a mi da smo sami skrivili, te nismo bili u stanju da iskoristimo velike mogućnosti, koje nam se pružile. Namaknuće potrebitih sredstava za obnovu zemlje za nas je i pitanje prestiža, jer moramo da iskupimo obećanje, koje smo u ime židovskoga naroda dali zastupnicima aliiranih i asociiranih vlasti. One su poklonile vjeru riječima Weizmanna i Sokolova, i time zaslavedočili, da vjeruju u stvaralačku snagu našega naroda, koji će u odlučnom času biti kadar da izvrši preuzete zadaće. Na nama je da dokažemo te se nisu prevarili u svojoj vjeri!

Naša požrtvornost ne smije se ograničiti samo na skupljanje sredstava. Hoćemo doprinijeti i ljude, koji će kao pioniri rada početi, da sopstvenim radom ruku sudjeluju na djelu obnove židovske zemlje. Udovoljenje toj zadaći uvjetuje pripravu ljudskog materijala: organiziranje i izobraženje haluc grupa. U nas već postoje tri grupe i držimo, da su one, pored svih pogriješaka, koje su se možda poč-

nile, ipak naša najpozitivnija i najdragocijenija tečevina. Savezno Vijeće imat će ozbiljno da se pozabavi i tim problemom, i omogućiti našoj omladini, koja se s tolikim oduševljenjem predala stvari, da se uzmogne čim bolje usavršiti u pripremi za svoje buduće veliko i teško zvanje. Time u vezi morat ćemo pretresati i pitanje promjena zvanja. Dosta je bilo teoretskog razlaganja ovoga problema, valja da jednom predjemo činu i da stvorimo uvjete i mogućnosti, kako bi se i u nas židovstvo stavilo na zdraviju ekonomsku podlogu. Sav ovaj rad ostao bi krnj, kad bi se bavili samo fizičkom stranom problema i sasna pustili s vida ili tek na drugom mjestu promatrali duševni momenat toga pitanja. Zahtjev za judaiziranje ne smije biti više isprazna fraza. U temeljitom radu oko judaiziranja bit će nam najsnažniji potporanj učenje jevrejskog jezika. Čedni počeci u nekim mjestima tek su lijepa nada, da će u narednim godinama napredovati poznavanje jevrejskog jezika. No širenje jevrejskog jezika ne smije da bude tek ograničeno na pojedina mjesta. Morat ćemo se pobrinuti da u svakom mjestu bude učitelja, koji će moći da vode jevrejski tečaj. To ne smije da bude tek briga naše omladine, koja je najviše na tom interesirana, mjesne organizacije trebale bi svagdje dati poticaja, za osnutak jevrejskog kuratorija, kome će pripadati svi oni, koji još imaju smisla, razumijevanja i ljubavi za jevrejski jezik. To je ujedno polje, na kojem bi mogao i Savez bogostovnih općina da aktivno suradjuje i da materijalno podupire nastojanje pojedinih mjesta.

Da udovoljimo gore istaknutim zadaćama, valja da našu organizaciju postavimo na takav temelj te će budućem vodstvu kraj dobre njegove volje biti moguće izvršiti zaključke Saveznog Vijeća. U tu svrhu treba da organizaciji stavimo na raspolaganje potrebna sredstva. Svaki rad mora da se izjalovi, kad organizacija nema financijskih sredstava za najnužnije izdatke, tim više što se naš djelokrug proširio, pa valja još sada vršiti organizacioni i agitacioni rad u onim krajevima kraljevstva, gdje ideja obnovljenog narodnog židovstva još nije uhvatila čvrsti korijen da i ondje provedemo sistematsko organiziranje, jer je sad potrebnije no ikad da raliiramo svoje sile. Izvršenje svega toga tražit će od pojedinca znatnih žrtava. Tražit će od nas veću aktivnost, jer svaki od nas treba da spozna, te se u sadašnjem času mora staviti na raspolaganje organizaciji svim svojim duševnim i materijalnim silama. Ne smijemo i ne možemo više da prepustimo tek nekolicini da izvrše sav rad, a mi da stojimo postrance čekajući na Savezno Vijeće, da ondje kritikujemo rad ovih muževa. I ako nikomu ne osporavamo pravo kritike držimo, da bi samo negativna kritika bila tek trošenje našega vremena, koje treba da upotrijebimo na ozbiljno pretresanje mogućnosti rada u narednoj godini. Naše vijeće ne treba više da ima demonstrativni karakter. Trijezne i stvarne rasprave neka nam donesu zaključke, za koje ćemo unapred znati, da ćemo ih doista i ostvariti. Neka nam vijećanja Saveznog Vijeća stvore podlogu za aktivni svestrani rad.

Izbori za ustavotvornu skupštinu

Po članu 9. zakona o »Izboru poslanika za ustavotvornu skupštinu« imaju pravo biranja za ustavotvornu skupštinu muškarci, koji su do početka sastavljanja biračkih listina navršili 21. godinu i koji su u tom času bili državljani naše kraljevine, to će reći svi oni, koji su bili državljani Srbije i Crne Gore do 1. decembra 1918. i koji su do toga dana imali državljanstvo u Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji ili domovinsko pravo (članstvo, zavičajnost) u kojoj od općina drugih jugoslavenskih zemalja, što su pripale u vlast naše kraljevine. Izuzimaju se oni stanovnici izvan Srbije i Crne Gore, koji po ugovorima o miru s Njemačkom, Austrijom i Magjarskom imaju pravo opcije za svoje nacionalne države. Ovo izuzimanje držimo, nije u skladu sa ugovorom o miru s Austrijom (St. Germainski ugovor od 10. septembra 1919.) ni sa ugovorom između glavnih sila savezničkih i udruženih i države Srba, Hrvata i Slovenaca. (Ugovor o zaštiti narodnih manjina sklopljen u St. Germainu, 10. septembra 1919.). Po članu 70. prvospomenutog i čl. 3. drugospomenutog ugovora, a uz rezervu člana 76. prvospomenutog ugovora, stiču punopravno (en plein droit) i bez ikakvih formalnosti naše državljanstvo (nationalite) sva lica, koja na dan stupanja u važnost tih ugovora imaju bilo zavičajno pravo (indigenat, pertinenz) bilo domicil na jednoj teritoriji, koja je ranije bila sastavni dio nekadašnje Austro-Ugarske monarkije (Bugarske, Turske), a sad vrši na njoj suverenstvo naša država. Na osnovu tih ugovora bez ikakvih formalnosti stečeno državljanstvo (nationalite) jest dakle punopravno, to će reći, svi pripadnici naše države bit će jednaki pred zakonom i uživat će ista građanska i politička prava »bez obzira na rasu, na jezik ili na vjeru« (član 7. Ugovora o zaštiti narodnih manjina). To, što izvjesna lica mogu da vrše pravo opcije, ne lišava ih ni pripadnosti našem kraljevstvu, a po tome ni građanskih i političkih prava do onoga časa, kad budu izvršile pravo opcije. Kogod je dakle do 1. januara 1910. (član 76. ugovora o miru s Austrijom) stekao zavičajno pravo na jednoj od teritorija, koje su prenešene na našu državu, ima sva politička prava, dakle bi trebao da ima pravo biranja za ustavotvornu skupštinu.

Što se tiče napose Židova, stoji stvar ovako: Po članu 80., ugovora o miru s Austrijom moći će lica, koja imaju zavičajno pravo na jednoj teritoriji, što je bila sastavni dio austro-ugarske monarhije i koja se na toj teritoriji razlikuju od većine stanovništva po rasi i po jeziku, u roku od 6 mjeseci od dana stupanja u važnost ovoga ugovora, da optiraju za Austriju, Italiju, Poljsku, Rumuniju, državu Srba, Hrvata i Slovenaca ili državu Čeho-Slovačku, prema tome, da li je većina stanovništva samo sastavljena iz lica, koja govore isti jezik i iste su rase kao i ta lica. Mjesto izraza »isti jezik i iste rase« član 9. Zakona o izboru služ se u pogledu prava opcije izrazom za svoje nacionalne države. Pojam »nacionalna država« valja dakle uzeti

u istom smislu, kao i »država sa većinom stanovništva istoga jezika i iste rase«. Član 80. ugovora o miru s Austrijom kao ni član 9. Zakona o izboru ne može se odnositi na Židove. Nijedna od nabrojanih država ne sastoji većinom od stanovništva, koje bi po jeziku i po rasi bilo židovsko. Kako dakle član 9. izuzima od prava biranja, samo ona lica, koja imaju pravo opcije za taksativno nabrojene nabrojanih država nije nacionalna, t. j. svoje nacionalne države, a nijedna od tih po jeziku i po rasi država Židova, to valja nužno zaključiti, da svi Židovi, koji imaju bilo državljanstvo, bilo domovinsko pravo na teritoriji našega kraljevstva, imaju pravo biranja. Ako je tome tako za sve teritorije, koje su ranije bile sastavni dio austro-ugarske monarhije, a sad vrši na njima suverenstvo naša država, onda ne može biti sumnje, da Židovi na području Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, imaju pravo biranja za konstituantu jer za te teritorije član 9. Zakona o izboru priznaje posebno državljanstvo do 1. decembra 1918., dakle ni austrijsko, ni ugarsko. Kako su dakle Židovi zavičajnici tih teritorija bili do 1. decembra 1918. punopravni državljani države Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, a ne tek zavičajnici, a član 4. Ugovora između glavnih sila savezničkih i udruženih i naše države od 10. septembra 1919. govori o pravu opcije lica »austrijskog, ugarskog ili bugarskog državljanstva«, to je pravo biranja Židova na teritorijama Hrvatske, Slavonije i Dalmacije posve očito.

Pa ipak se ne samo u Vojvodni Židovi ne unašaju u biračke spiskove, već ni u jednom dijelu teritorija Hrvatske i Slavonije! Koliko je po našem mišljenju sam Zakon o izboru poslanika za ustavotvornu skupštinu s izuzimanjem, sadržanim u drugoj alineji člana 9., u protimbi sa citiranim ugovorima, toliko upravna praksa samovoljno izlučuje iz biračkih spiskova lica, koja po izbornom zakonu treba da se unesu u njih. Tako smo obaviješteni, da je županijska oblast županije srijemske izdala kotarskim oblastima i gradovima usmena, a kasnije i pismena uputstva, da Nijemci, Mađari i Židovi, iako su državljani, nemaju prava glasa! Neki su kotari i gradovi, i pored tih uputstava, kojima podloga ne može biti zakon, već partijski interes, ipak unijeli Židove u izborne spiskove, a druga na pr. u Vinkovcima, nijesu.

Mi sa svom odlučnošću protestujemo protiv ovoga izigravanja političkih prava Židova po upravnim oblastima. Ako se to ne popravi i ako se ustanovi, da se tako radi po odredbama vlade, Židovima ne bi preostalo drugo, nego da u znak protesta ne vrše svoja prava biranja ni ondje, gdje su unešeni u biračke spiskove. Ovo je nepriznavanje prava glasa u Vinkovcima jedan zagrebački list (Slobodne Novine od 9./X.) nazvao »skandalom, koji se valja ne bi usudila počinuti ni Horthyjeva kršćansko-socijalna antisemitska Mađarska«. No držimo, da se tu radi o aktu administrativne samovolje jedne lokalne oblasti bez učešća vlade.

Nepriznavanjem prava glasa Židovima Vojvodine i pojavama kao što su one u srijemskoj županiji, od oko 130.000 Židova u našem kraljevstvu pretežiti dio ne će moći da vrši pravo biranja. Pa sve kad bi svi oni

moгли da ga vrše, Židovi nigdje ne prebivaju u kompaktnijim masama, i oni s toga, kraj izbornog reda po okruzima, nigdje ne bi mogli iznijeti svoga poslanika. Naš izborni red pogoduje samo velikim partijama sa masama birača. Drugdje — u Ceho-Slovačkoj i Austriji — postoji mogućnost, da i slabije grupe uspiju, t. j. one, koje u pojedinim okruzima ne mogu nasmoći potrebnog kvocijenta; postoje naime pored okružnih listina i državne, za koje se, uz izvjesne uslove, zbrajaju glasovi po cijeloj državi, koji su otpali na »državnu listinu«.

Postavljanje zasebnih židovskih listina, kraj ovoga izbornoga reda, bila bi stoga demonstracija, koja ni kao takova ne bi postigla cilja. A polaganje ustavnih osnovki našega kraljevstva tako je sudbonosna i odlučna stvar, da treba da vršenjem prava biranja učestvuje svaki građanin, kome je do stabilnosti, jedinstva i snage domovine. Kako ne smijemo mirno trpiti, da se naša politička prava krnje, mi samo onda u znak protesta ne ćemo vršiti toga prava, ako uprava vlasti države dokumentuje, da osporava pravo biranja Židovima i u toliko, u koliko ih po izbornom zakonu ide. Inače mi se ne ćemo zadovoljiti stime, da nam se pravo biranja priznaje, već treba da ga i vršimo.

Dojakošnje držanje privremenog narodnog predstavništva, i partija u njemu kao i partijskih vlada dokazalo je, koliko bi bilo potrebno, da Židovi kao narodna rasna i vjerska manjina imaju svoga zastupnika u zakonodavnom tijelu. Suviše bi bilo navadjeti činjenice, koje to utvrđuju. Nikad se, ni u doba bezobzirnih izгона Židova u Bosni i ponešto u Hrvatskoj i Slavoniji, nije javio nijedan glas nama u prilog. Jedna tjesnogrudna, nesnošljiva i šovenska rasna mržnja nije dala poslanicima, da spoznaju, kako je ta antisemitska, a u najmanju ruku asemitska i ksenofobska politika ne samo varvarska, već i državi štetna, štetna po njezin moralni ugled i ekonomski procvat. Partije, koje su nekad radile, da sruše austro-ugarsku monarhiju toga radi, jer je ugnjetavala male narodnosti, jer Mađari i Nijemci nijesu drugim narodnostima htjeli dati ni političku ni kulturnu punu autonomiju; partije, koje su usvajale — u teoriji — Wilsonova načela: te su iste partije ušle u novu državu s dobronom mjerom toga mentaliteta »gospodovni nacije«. Ako je to nalagao partijski interes, obzir na mentalitet birača, nikako to nije u interesu države i partije su trebale u času, kad se stvara država, imati toliko čudoredne snage, da politički partijski interes, a istaknu, prije svega državni. Od toga je najvećma naša država patila, što partije gotovo ni u jednom pitanju interesa države nijesu nasmogle tu čudorednu snagu, jer im je prije svega bilo do toga, da sebe održe, da ne govorimo o brojnim slučajevima korupcija i samovolja partijskih vlada. Pa kad moramo konstatovati, da nije moguće ići u izbore sa židovskom listinom, mi, imajući u vidu židovstvo kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca kao cjelinu, podjedno uzalud pitamo, kojoj bismo od stranaka, što postoje, mogli pokloniti svoje povjerenje. U ove dvije godine iza ujedinjenja malaksao je kredit svih partija. One same znaju, da u širokim masama vlada nezadovoljstvo s njima. Mi Židovi prije svega i kao pripadnici kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca, saučestvujemo u tome nezadovoljstvu sa svim državljanima, koji umiju kritički da sude te se ne daju obmanjivati partijskim demagogijama. A pored toga mi imamo

i svoje sopstvene razloge dubokome nezadovoljstvu. Negativno nama se valja opredijeliti onamo, da kao državljani ne možemo da budemo ni uz koju partiju, u koje nije posve čisto, da joj je istinski stalo do snažnog i bezuslovnog jedinstva države i do prestanka plemenskih oprečnosti. Nije moguće, da nacijske manjine ne osjete neprijateljstva, ako se narod većine uzgaja ili podržaje u duhu plemenskim opreka, naroda, koji je po rasi i jeziku jedan. Kao Židovi, to je suviše i istaći, mi odbijamo svaku mogućnost podupiranja partija, koje su se bilo programski bilo činima ili propustima, pokazale kao anti-semitske.

Poput svih nezadovoljnika, a tih je sila, i mi osjećamo potrebu, da u konstituantu udju novi muževi. Muževi, koji su lično integri i ne nose sukrievnje na činima i propustima dojakošnjih partija. Muževi, koji su opredijeljeni u cilju izgradnje snažne jedinstvene države. Muževi s pogledima, koji nijesu regionalistički, plemenski; po rasi i čovječstvu svome skućeni i tjesnogrudni. Muževi, koji pored svoga jakoga etničkoga osjećanja imaju puno razumijevanje i snošljivost za etnički, rasno i vjerski heterogene grupe, te su skloni, da im garantuju ne samo punu građansku jednakopravnost nego i minoritetska prava.

Držimo, da će, bar u nekim gradovima i okruzima s većim brojem gradskoga pučanstva, biti listina sa imenima takovih muževa, koji nijesu hereditarno opterećeni prošlošću dojakošnjih partija i koji će odgovarati navedenim zahtjevima. Oni bi imali da budu u konstituantu kristalizacijoni centar za novu socijalnu i političku orijentaciju. U pojedinim dijelovima našega kraljevstva već se stvaraju ovakove izvanpartijske grupacije s izvanpartijskim listinama. Bude li se kod njihova sastava pazilo, da te listine ne nose imena, čiji su nosioci antisemite i tjesnogrudne šoviniste, Židovi će, držimo, kao državljani i kao Židovi glasati za njih. A gdje takovih izvanpartijskih listina kandidata ne će biti, ondje će Židovi moći da glasuju samo za takove listine, koje nose ničim neokaljana imena muževa, koji daju po programu i po ličnom karakteru garanciju volje za izgradnjom jake, jedinstvene, čudoredne, socijalno pravedne države, koja će htjeti da respektuje i štiti nacionalne osebine i potrebe narodnosnih manjina. Partije, same po sebi, antisemitske, kooperiraju s antisemitskim partijama, ne će ni u kojem slučaju smjeti da dobiju nijednoga židovskoga glasa. Gdje imena kandidata ne daju garancija u jednom i u drugom pravcu, u pravcu izgradnje jedinstvene države i u pravcu zaziranja od svake rasne, vjerske i socijalne tjesnogrudnosti i nesnošljivosti, Židovi treba da ne glasaју.

★

Kad je ovaj broj već bio spreman da se štampa, primili smo obavijest, da je ministar unutrašnjih djela bosansko-hercegovačkoj vladi poslao naredjenje, u kome se veli: »Jevreji, koji su strani podanici, oni se kao takovi ne uzimaju u obzir prilikom gradjenja biračkih spiskova. U mojoj depeši od 1. X. misli se na Jevreje pripadnike Bosne, između kojih se treba praviti razlika, da li su se njihovi predjci ili oni sami naturalizovali i kao Srbi i Hrvati javno deklarirali pa kao takvi se priznaju u društvu i od vlasti. U slučaju sumnj jezika presudjuje. Ko u porodici, radnji, u cjelokupnom društvenom životu govori više naš jezik no strani toga treba uvesti u spisak. Ko pak u porodici, radnji i opštenju u društvu teže i rijedje govori naš, a redovitije i lakše strani jezik, toga ne uvodite odnosno izbacite iz spiska.«

Ko uoči ustanove mirovnih ugovora pa i sam član 9. izbornoga zakona, tome će biti jasno, da ovo naredjenje ministra unutarnjih djela sadržaje flagrantnu povredu zagarantovanih prava, što se tiče Židova. Prije svega g. ministar ne navadja, koje Židove smatra stranim podanikima, da li i one, koji imajući eventualno pravo opcije po zavičajnosti, ipak po mirovnom ugovoru stekose punopravna državljanska prava bez ikakvih formalnosti u času stupanja na snagu ugovora o miru. Razumlje se, da ne mislimo nikako zagovarati pravo biranja za one, koji ni po ugovoru o miru ne stekose državljanstva u našem kraljevstvu. No jednako se razumlje, da valja odlučno protestovati protiv toga, da se Židovi, koji ni po rasi ni po jeziku ne mogu optirati ni za koju od u članu 80. St. Germainskog ugovora nabrojanih nacionalnih država, ipak lišavaju političkih državljanjskih prava kao što je pravo biranja. Još je gora stvar i neosporna gruba povreda zak. kad s oduzima pravo biranja i pridanicima Bosne bez obzira to, koliko vremena nastavaju Bosnu, ako se nisu deklarirali kao Srbi i Hrvati i ako ih društvo i vlast po kriterijima, što ih ministar navadja. Malo će biti Židova u Bosni, koji će se za volju ugadjanja g. ministru ili za volju oportunističkih ambicija odreći svoje židovske narodnosti, što im u ostalom još ne bi pomoglo, jer i onda još zavisi od »društva« i vlasti hoće li ih takovima priznati. Ako se nadje Židova, koji će htjeti da pazare sa svojim uvjerenjem, opet će partijski interesi, dakle samovolja odlučivati o tome, koga će vlasti od Židova ostaviti u bračkim spiskovima, a koga će brisati. Naredjenje ministarovo tako je neopredjeljeno i elastično, kao da je upravo udešeno za puku slobodnu samovolju.

No o tom se ne radi. U stvari je to, da je nemoguće u pravnoj državi kriterij etničkog opredjeljenja uzeti mjerilom za davanje građanskih i političkih prava. Sefardi dakle, koji oko pet vijekova nastajaju Bosnu, koji su dakle po djedovima i pradjedovima vezani s ovom zemljom, koji niti će htjeti niti mogu da se odluče opcijom za drugo državljanstvo; oni, služeći se španskim jezikom u porodici, u sinagogi, u međusobnom društvenom saobraćaju, dakle više španskim no srpsko-hrvatskim jezikom, ne će moći birati već ako koji upravnik proračuna, da se više služe srpsko-hrvatskim jezikom i ako se sami priznaju Srbima ili Hrvatima! Bit će možda takovih, koji će, umjesto da uzorno insistiraju na svome pravu, voljeti da dadu iz asimilatorno-oportunističkih razloga krivu deklaraciju o nacijskoj pripadnosti, a neistinitu o jeziku, kojim se služe. Za takove, razumlje se, nijesu pisani ovi reci. Oni će — »naći svoj put«. No Židovi, u kojih je, pored žive svijesti pripadnosti k židovskoj zajednici, razvito p ravno osjećanje, koji ne će bez protesta da se prilagodjuju tjesnogrudnim krunjenjima zakona u doba, kad se proklamiraju načela samodredbe nacija i nacijski snošljivosti, načela, zbog kojih se morala oboriti austro-ugarska monarhija: oni ne će sagnuti šiju pred krunjenjem svojih građanskih prava i ne će za zalogaj leče prodati svoga podrijetla.

Oni će, ne popraviti li se ovo bespravlje u zadnji čas, manifestovati solidarni svoj protest protiv njega time, da ne pristupaju biranju ni ondje, gdje im je dobra volja podredjenog upravnika pojedinačno koncedirala, da su »Srbi« ili »Hrvati« i da se više služe srpsko-hrvatskim nego drugim jezikom. Jer još jedamput treba da se svom jasnošću istakne: O političkim pravima građana u modernoj kulturnoj i pravnoj državi, koja aklamira Wilsonova načela i potpisuje ugovore o zaštiti manjina, ne smije da odlučuje pripadnost rasi, etničkoj zajednici, ni služenje izvjesnim jezikom. Mi Židovi kao građani ove države u interesu njezina moralna prestiža treba vidnim protestom da je očuvamo od toga, da stupa unatraske u predratnu eru nacijskih i raznih nesnošljivosti, protiv kojih se prosvijećeno čovječanstvo borilo.

Kao što je Čeho-Slovačka, pa i republika Austrija, što više i Poljska svojim Židovima dala puno pravo u političkome pogledu, bezuslovno pravo glasa, i aktivno i pasivno, tako to pravo mora da prizna i kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca tim više, što je to pravo garantovano pozitivnim zakonima našega kraljevstva. Nisu se krajevi, koji su ranije pripadali

austro-ugarskoj monarhiji prisajedinili Srbiji za to, da nacijska i rasna tjesnogrudnost iz bivše monarhije istisne širokogrudnu snošljivost ustanovljenu u ustavu i javnom životu Srbije.

Iz židovskog svijeta

Dr. Markus Brann. U dobi od 71 godina umro je u Bratislavi poznati historičar profesor dr. Markus Brann, docent židovsko-teološkog seminara. Dr. Brann učenik Graetza postao je 1891. nasljednik svoga učitelja kao docent za židovsku povijest i literaturu. Na rabin-skim seminaru razvio je veliku djelatnost. Tu je svršio svoje djelo »Povijest Židova i njihova literatura« u tri sveska, zatim »Udžbenik židovske povijesti« u 4 sveska. Od bezbrojnih njegovih radova ističemo još: »Povijest Židova u Šleskoj«, »Povijest židovsko-teološkog seminara u Bratislavi«, te »Kratki pregled židovske povijesti i literature«. Dugi niz godina izdavao je vrlo ugledni »Mjesečnik za znanost židovstva«.

Jacob H. Schiff. Iz Amerike javljaju, da je ondje umro poznati židovski filantrop Jacob H. Schiff, jaka ličnost u američkom židovstvu. Schiff rođio se u Frankfurtu na Majni i došao je u mladim godinama u Ameriku, gdje je doskora u financijskim krugovima zauzeo vidno mjesto. Najveće je zasluge stekao na polju filantropije. U pitanju emigracije Židova zauzeo je odlučno stajalište, te je ne samo materijalno podupirao imigrante, već je i političkoj strani toga pitanja posvetio veliku pažnju. Velik svoj upliv upotrijebio je na zaštitu Židova u Rusiji i Rumunjskoj protiv progona. Velik niz kulturnih institucija zahvaljuje njemu svoj osnutak. Osnovao je univerzitet u državi New-York i obilato je podupirao razna židovska učilišta. I sveučilište rodnoga grada Frankfurta, gradsku biblioteku i židovsko sirotište obilato je nadario. Njime gubi židovstvo jednoga od svojih zadnjih filantropa velikoga stila, koji je za vrijeme rata mnogo učinio, da ublaži veliku bijedu židovskih masa.

Wilson protiv progona Židova u Poljskoj. Komitej židovskih delegacija na mirovnom zboru predao je predsjedniku provizornog komiteja američanskog kongresa, Morissu Rothenbergu, autentične dokumente o položaju Židova u Poljskoj. Rothenberg brzojavio je sadržaj tih dokumenata u Ameriku, te je na temelju toga rabin dr. Stephen Wise kao predsjednik komiteja istočnih Židova obratio se na predsjednika Wilsona, te mu razložio u opširnom memorandumu nesnosni položaj Židova u Poljskoj. Rabi Wise primio je 10. septembra ovaj odgovor:

Dragi moj rabi Wise!

Duboko sam potrešen izvještajem, koji ste mi poslali o iskušenjima i nevoljama, kojima su sad izvršena Vaša braća u istočnoj Evropi. Svaki Amerikanac bez razlike rase i vjere osjeća najdublje simpatije za Židove istočne Evrope, koje ne podnašaju samo teret rata, već su i izvršeni nevoljama, koje su prouzročene nepravednim postupkom sa strane vlade i naroda.

Nadam se, da će narodi, s kojima naša zemlja podržaje odnošaje, sve uraditi, da se ne samo ukinu svi iznimni zakoni upereni protiv židovskog pučanstva u skladu s onim točkama mirovnog ugovora o zaštiti narodnih manjina, već da se dokrađe i sve nepravednosti prema Ži-

dovima. Mi u našoj zemlji, gdje žive Židovi na temelju apsolutne jednakopravnosti, znamo, s kojom su lojalnosti i vjernosti podupirali i unapredili ideale i aspiracije našega naroda. Vrlo ću se veseliti, da od Vas čujem da se poboljšao položaj istočnih Židova. Vlada ove zemlje najiskrenije želi, da ubrzo prestaju progoni protiv Židova u svim zemljama. Srdačnim i iskrenim pozdravima.

Woodrow Wilson.

Židovsko poljski pregovori. Iz Varšave nam javljaju, da se pod predsjedništvom podpredsjednika poljske vlade Daszynskia održala konferencija sa zastupnicima svih židovskih stranaka, koja se bavila pitanjem nastavka poljsko-židovskih vijećanja, koja su započela u mjesecu junu i julu ove godine sa zadaćom da nadju sredstva za uspostavljenje dobrih odnošaja između poljskog i židovskog društva.

Daszynski naglasio je, da je želja vlade da obje stranke spoznaju potrebu da im valja živiti u miru, a koja se upirena građansku jednakopravnost. Vlada poduzet će nužne korake da ostvari svoje planove. Rat, koji traje već sedam godina i koji traži koncentraciju svih sila države na jedan cilj, obranu državne egzistencije, stvorio je abnormalno stanje, koje oštećuje mirni, konzekventni rad nuždan za poboljšanje obostranih odnošaja. Iza zaključka mira bit će taj rad — po mišljenju Daszynskia — vrlo laki.

Sa židovske se strane istaknulo, da se, prije no što se prelazi na razglabanje kulturnih i organizatornih problema, koji se tiču položaja i organizacije Židova u Poljskoj, odstrani zagušljiva atmosfera, koja je stvorena zadnjih nedelja i koja je bez obzira na nesumnjivo lojalno držanje židovskog pučanstva u vrijeme rata dovelo do nečuvene klevete protiv židovskog pučanstva, da je prema poljskoj državi počinilo veleizdaja. Rezultati ovih kleveta pokazali su se već na vrlo tragičan način u položaju Židova u predjelima, koji su oslobođeni od neprijateljske okupacije.

Zahtjevi istočno galičkih Židova. Predsjednik židovskog narodnog vijeća za istočnu Galiciju, dr. Leon Reich, stigao je u London, da intervenira za očuvanje prava istočno-galičkih Židova. U istočnoj Galiciji živi 670.000 Židova, t. j. 11% svega pučanstva. Stanuju većinom u gradovima, te se bave trgovinom, industrijom i slobodnim zvanjima. U glavnom gradu istočne Galicije, Lavovu, iznaša broj Židova 45%. Položaj istočnih Židova vrlo je težak, jer su utisnuti između Ukrajinaca i Poljaka. Oni bi mogli odlučiti za jednu ili drugu stranku, ali bi se time izvrgli najvećim opasnostima i progonima sa strane onih, koji bi se time smatrali prikraćenima u svojim pravima. Mirovnim ugovorom zajamčena je doduše zaštita narodnih manjina, no pored svega toga je Poljska, koja je ugovor ratificirala, dosad propustila da objelodani u službenom listu stavke, koje se odnose na zaštitu narodnih manjina tako, te ugovor još nije stao na snagu.

Istočni Židovi stoga zahtjevaju:

1. Pravo na samoodredjenje u svim interteritorijalnim židovskim stvarima po narodnom zastupstvu, koje biraju Židovi.
2. Pravo na osnutak ne samo židovskih pučkih škola, već i srednjih škola na državni trošak.
3. Osnivanje židovskog departmana kod centralne vlade odnosno zemaljske vlade, koji će se baviti svim židovskim pitanjima u zemlji.

Iz bečke bogoštovne općine. Nakon provedenih izbora sastalo se dne 30. septembra prvi put novo izabrano predstojništvo bečke bogoštovne općine. U ime cionističkog kluba dao je dr. Ehrlich izjavu, u kojoj ocrtavši ukoliko položaj židovstva i bogoštovne općine izrazuje pripravnost cionista, da saradjuju na sanaciji općine. Da se velike zadaće riješe, treba prije svega provesti opće izborno pravo za sve članove općine. Ističe, da pitanje finansijske reforme stoji u uskoj vezi s pitanjem izborne reforme, jer će proširenje izbornika dovesti i novih sredstava. Predstojništvo moraće tražiti u smislu zakona, da se općini osigura u svim državnim i općinskim budžetima odgovarajući dio za vjerske, odgojne i dobrotvorne svrhe. Velika bečka općina ne smije tjerati tjesnogradnu lokalnu politiku, već treba da njeguje osjećaj zajedništva s cijelim narodom, jer će samo na taj način doći u dodir s velikim židovskim pitanjima, na rješavanju kojih imademo svi jednaki interes. Neka bečka općina ne stoji postrance, kad se počinje da ostvaruje stari san našega naroda. Neka smatra počasnom svojom zadaćom da saradjuje na djelu obnove Palestine.

Kod izbora izabran je prof. dr. Pick predsjednikom, a građevni savjetnik Kempler prvim potpredsjednikom, dok je za drugog predložen dr. Dezider Friedmann (cionista), koji izjavljuje, da prema brojačanoj jakosti pripada cionistima mjesto prvog potpredsjednika. Većina služila se svojim pravom, te je sama razbila po njoj ponudjeni kompromis, s toga otklanja izbor, a odgovornost za rad u općini nosit će većina.

Naturalizacija rumunjskih Židova. Prigodom svoga boravka u Londonu primio je rumunjski prijestolonasljednik hahama sefardske općine doktora Gastera te ga ovlastio na izjavu da će zakon o naturalizaciji Židova u Rumunjskoj bezuvjetno biti primljen od komore i da će rumunjski kralj svim silama nastojati u okviru njegovih ustavnih prava, da taj zakon doista stupi na snagu. Ova vijest veselit će sigurno svakoga, kad bi mogli imati doista uvjerenje, da će se taj zakon primjeniti u praksi. Dosadašnja iskustva nam protivno dokazuju, jer je Rumunjska već prije dala obvezatne izjave, da će svojim Židovima dati građanska prava, a da tu svoju obvezu nije do danas iskusila. Skora će budućnost pokazati, da li će Rumunjska respektirati ugovor o zaštiti narodnih manjina, te i židovskim podanicima dati tim ugovorom zajamčena prava.

Izgoni Židova u Ugarskoj. S privođenom ministarskog vijeća izdao je ministar unutrašnjih djela naredbu o izgonu Židova, koji su se naselili u 1914. godini u Ugarskoj. Izuzeti su od odredbe ove naredbe svi, koji mogu dokazati da borave u zemlji po službenom nalogu strane jedne države ili da u privatnim stvarima borave samo kratko vrijeme u Ugarskoj. Ove iznimke ne odnose se na galičke i ruske Židove.

Židovski život u Mesopotamiji. Život Židova u Mesopotamiju iznova se budi. Osobito intenzivni rad razvija se na kulturnom polju. Židovsko školstvo postaviti će se na bazu palestinskog odgojnog sistema. Talmudova škola u Bagdadu, koju posjećuje 3000 djece obratila se na Vaad hahinuh sa molbom, da pošalje nekoliko učitelja u Mezopotamiju za pro-

vedenje reforma na polju židovskoga školstva po uzoru palestinskom. U Bagdadu osnovalo se pored toga jevrejsko-literarno društvo. Literarno društvo sad obavlja pripremni rad za izdavanje jevrejskoga tjednika i osnutak jevrejske knjižnice.

Iz cionističkog svijeta i Palestine

Bianchini. Jedan družijski šejk, koji je stigao u Arku iz Transjordanije, izjavljuje, da Bianchini nije mrtav, već da je bio ranien u desnu ruku i zarobljen u arapskom čadoru na jednom polju istočno od Jordana. Bianchini je ponudio Arapima veliku svotu, ako ga odvedu natrag u Palestinu, ali usljed nestašice prometnih sredstava i pogibli transporta nije mu pošlo za rukom, da stigne u Palestinu. Arapi, kaže, dobro postupaju s njim.

Sir Herbert Samuel izrazio je italijanskom kralju telegrafski saopćenje nad smrću Bianchinijevoj.

Pastirsko pismo jeruzalimskog patrijarha o cionizmu. Jeruzalimski patrijarha objelodanio je nakon svoga povratka iz Rima pastirsko pismo, u kojemu razlaže svoje stajalište prema cionizmu i upozorava hrišćansko pučanstvo na njegove zadaće. S početka vidio je u cionizmu veliku opasnost za nežidovsko pučanstvo Palestine, no svečano obećanje, koje je dobio od Sir Herberta Samuela, umirilo ga je. Nada se, da će se izvršiti sve, što je high commissioner poručio u svojoj poslanici i pozivlje hrišćansko pučanstvo, da se suzdržaje svake agresivnosti, te neka se ograničuje tek na nužnu obranu.

Gradnja željeznica u Palestini. Glavni komesar Sir Herbert Samuel najavio je popravak željezničkih pruga, koji se u zadnje vrijeme provadja. O razvoju željezničke mreže u budućnosti izjavio je upravitelj dotičnoga resora, colonel Holms, vaadu hacirim ovo:

Dosad morala se uprava željeznica sama uzdržavati, jer nije od ratnog ureda dobila nikakove potpore. I iz Egipta nismo primili nikakove pomoći. Poslali su nam tek stare lokomotive i vagone. Popravak pruge između Hajfe i Luda već je započeo, tako da u zimi ne će nastati nikakovi prekidi u prometu. Za troškove, koji iznose oko 280.000 egipatskih funti, još nemamo pokrivača, jer smo dosad svega primili 100.000 funti. Da uredimo željezničku mrežu u cijeloj zemlji trebali bi iznos od 2 milijuna funti. Tu ćemo svotu dobiti od zajma, koji će tražiti Sir Herbert Samuel. Proširenje pruge Lud—Jafa također je započelo, no nije još ustanovljeno, gdje će biti smještena stanica. Colonel Holms, koji je sad vojni upravitelj željeznica u Egiptu, Siriji i Palestini, nadosađajući položaj i preuzeti će upravu palestinskih željeznica.

Savjetodavno vijeće vrhovnog komesara Palestine ima 10 nezvaničnih članova pustit će iza ratifikacije mira s Turskom odabranih iz raznih dijelova pučanstva. Od toga su tri Židova: David Yellin, Kalvarisky i Bén—Cvi.

Šejci u cionističkoj komisiji. Usiškin primio je u uredu cionističke komisije ove posjetnike: generala Rufiljana pašu Megili, bivšeg vojničkog gubernatora Keraka, potpukovnika Ida bej El Kasor (hrišćanin), šejka Feis Megili, šejka Ibrahima Megili i šejka Emına Megili, svi iz Keraka. Šejci su pozvali Usiškina u Transjordaniju, a Usiškin je obećao, da će uzvratiti posjetu.

Haluci na djelu. Oko 50 useljenika zaposleno je sa pošumljivanjem Karmela. 200 dunuma, koji su nasadjeni u posljednjih nekoliko godina radi, donijeli su uspjeha.

Na brdu Kineret 65 useljenika je zaposleno pošumljivanjem. Drugih 25 useljenika radi na tlu, namijenjenom za univerzitet na Seopusovu brdu.

Škole »Ice« (Jewish Colonisation Association) pod Vaad-hahinuhom. Škole »Ice« u kolonijama stavljene su pod upravu uzgojnog departmana (Vaad-hahinuh) cionističke komisije. »Ice« će učestvovati u uzdržavanju sa 10.000 funti sterlinga.

Odbor za poslove Ž. N. F.-a. Usiškin, dr. Ruppin i Fittinger imenovani su po glavnom uredu Židovskog Narodnog Fonda članovima odbora za izvršavanje posala Ž. N. F.-a u Palestini. Jedan dio zemalja Palestine Land Development Company prenešen je na Ž. N. F. Ta su zemljišta u Dilbu (Kirjat-Jearim, oko 1800 dunuma), u Ejn Hajn (Kflor Malul, 500 dunuma). Isto tako su i zemljišta Hoveve Cijona u Ejn Hajn i Nahlat Jehudi prenešena na Ž. N. F.

Jeruzalimski botanički muzej. Hugo Bergmann saopćuje zanimive podatke o botaničkom muzeju u Jeruzalimu. Direktor je Efraim Rubinović, mlad čovjek (poznat i po tome, što je bio zatvoren s Jabotinsky-jem). On je autor knjige o palestinskim biljkama. Njegove su botaničke zbirke za sad smještene u privatnoj kući. One imaju uzgojni karakter. Tako npr. prikazuje štetne posljedice parasita na korisne biljke, s kojima se zajedno pojavljuju.

Druge biljke poredane su u poredku, kako ih Talmud spominje. Opet druge serije prikazuju proljeće u Palestini, a jedna zbirka floru pješčara. Tako Rubinović uči, koje biljke valja saditi u pješčarama, e da se predusretne gibanju pijeska.

Cionistička organizacija u Indiji. Iz Bombaya javljaju, da je ondje na velikoj skupštini odlučeno osnovati cionističku organizaciju za cijelu Indiju. Prva organizacija osnovana je u Bombayu pod imenom „Zionist Association B'nej Israel“. Indijski cioniste počeli su smjesta sa skupljanjem za cionističke fondove.

Iz Jugoslavije

Mjesnim cionističkim organizacijama

Pozivamo ponovno sve mjesne cionističke organizacije, da bezodvlačno provedu — u koliko još nije uslijedio — izbor delegata za Savezno Vijeće, odnosno nadopunbeni izbor, ako je broj šekelplatioca iza svojedobno provedenih izbora porasao, te da nam uz priposljanje zapisnika o izbornom činu prionće najkasnije 8 dana prije sastanka Saveznog vijeća imena delegata i tačno vrijeme njihovog dolaska, da im uzmognemo pravodobno osigurati stanove. Delegati bit će dočekani po odboru za ukonačivanje delegata, koji će — providjeni modro-bielim znakom — isključivo izabranim i nama priopćenim delegatima doznačivati stanove.

Upozorujemo delegate, da svoje prijedloge i interpelacije izvole plismeno podnijeti tajništvu S. c. I. najkasnije do 21. oktobra, jer će se samo o tako podnešenim prijedlozima i interpelacijama raspravljati.

Radni odbor Saveza cionista Jugoslavije. Dr. Ivan Jacobi, predsjednik, R. Herzer, tajnik.

Izvještaj o audijenciji tajnika svjetske cionističke organizacije, Samuela Landmanna, kod ministra inostranih djela u Beogradu donijet ćemo u narednom broju.

Thauova slava u Sarajevu. 26. septembra otkrio se u Sarajevu osobito svečanom načinom nadgrobni kamen Joha-

nanu Thau-u što ga je osnovao arh. Sumbul, a podigli su ga štovatelji pokojnikovi. Tom prigodom posvećuje »Židovska svijest« u Sarajevu 1. oktobra svečani broj u spomeni Thau-ovoj s lijepim uvodnikom g. dra. Benau-a i biografijom pokojnikovom, koji je preminuo 28. augusta 1918. u 38. godini života. — Na groblju se skupilo oko 500 štovalaca pokojnikovih. Savez Cijonista Jugoslavije pokojnikovih. Savez Cij. Jug. zastupao je potpredsjednik g. nadrabin dr. Moric Levi, a Nacionavno društvo u Sarajevu predsjednik Salom i ng. Grof. S obje strane groba stajali su u špaliru članovi sarajevske »Bar Kohbe«. Nakon svečane službe, kod koje je pjevao g. natkantor Altarac, a molitvu izrekao g. nadrabin Weszel, progovorio je potom lijepi spomen-govor pokojniku, u kome je potakao misao, da se na ime pokojnikovo osnuje židovska narodna biblioteka. Nakon toga otpjevao je g. nadkantor Altarac »El male rahamim«, a društvo »La Lira« psalam. Iza toga je u ime Ž. nac. društva za Bosnu i Hercegovinu njezin predsjednik g. Salom spomenuo s pijetetom narodnog prvaka i mnogo zaslužnog pokojnika. — Duboko ganut izrekao je na to u ime S. C. J. i svoje govor nadrabin dr. Levi, u kome je istakao, da je pokojnik bio vođa i učitelj čitavoj jednoj akademskoj generaciji, uzor plemenitog Židova, koji je ljubio svoj prepaćeni narod svom žestinom duše, te je u mladim godinama sebi stekao odlično mjesto među prvim svijesnim Židovima u našim krajevima. Na koncu je kao senior »Bar Giore« progovorio g. inž. Grof prikazavši znamenovanje Thauovo kao prvaka cijonista na slavenskom jugu. Istakao je njegovu čednost i besprimjernu predanost za stvar toga osobitoga čovjeka, koji je uvijek djelovao »iz pozadine, ne gurajući se nikad u prve redove«, a kojega je ime zauvijek vezano s istoriom mladožidovskog pokreta u jugoslavenskim zemljama. Reče, da je Thau bio za našu zemaljsku organizaciju ono, što je Herzl bio za svjetsku. Govornik citira zatim riječi, što ih je Thau napisao u spomen pokojnom Judi Alkalayu iz Tuzle, a koje se mogu primijeniti i na Thaua. Govornik, hoteći istaći, da Thau nije našao nijednog dostojnog nasljednika u nas reče: Nema više Jozue, kao što nije bilo Jozue, kad je legao u grob Herzl. Na koncu opetuje obećanje, da će se pokojnikovo tijelo prenijeti u Erec Izrael. Dotle neka on, neumorni radnik za života, najvrijedniji a uz to najčedniji cijonista slavenskoga juga, počiva u ovome grobu, koji će biti dragocjen porodici, pobratimima, drugovima i štovateljima. — Iza toga je »Lira« otpjevala »Hatikvu« i time je svršio ovaj svečani dan.

Makso Herlinger. U Karlovcu umro je u 61. godini g. Makso Herlinger. Pokojnik bio je dugi niz godina član predstojništva izraelitske bogoštovne općine, te se istakao kao marni i savjesni blagajnik. Kao dobar Židov, iako nije bio organizovani cijonista, pratio je sa simpatijom sve, što je židovski, a naročito rad židovske omladine, kojoj je bio vrlo sklon.

Odlikovanja. Prigodom boravka Njegovog Kraljevskog Visočanstva regenta Aleksandra u Sarajevu odlikovani su g. nadrabin dr. Moric Levi s ordenom

Sv. Save III. stepena, a g. nadrabin dr. Samuel Wessel s ordenom Sv. Save IV. stepena.

Zagrebačke »Novosti« broj 230. od subote donose izvješće o kaznenoj raspravi protiv Danila Albaharija pod nešto senzacionalnim naslovom: »Židov — koji najviše voli kršćanske hramove«, u kojem na vrlo neukusan način neprestano ističe, da je optuženi džepokradica Židov. Od tisuća ovakvih slučajeva smatraju »Novosti«, potrebnim, da ovoj džepokradji posvećuje gotovo dva stupca svoga lista, jer ta je stvar sigurno vrijedna da se »ozbiljni« list njome pozabavi. Naši kazneni sudovi rijetko imaju sa Židovima posla, pa se isplati — a možda i iz osobitog obzira prema židovskim čitateljima i brojnim oglasima Židova u Novostima — da se ta slučaj počinje ilustrira. No time se izvjestitelj očito nije zadovoljio. Htio je biti duhoviti, pa je u nedostatku esprita mislio, da će najbolje upaliti, ako neprestano ističe, da je Albaharij Jevrej, sin Abrahama i Rahele. Suvise bi bilo, da ozbiljno odbijamo ovaj blago rečeno neukusni način izvješćivanja, tek bi Židove upozorili da budu oprezniji u podupiranju listova, koji pokazuju tako napadno živi »interes« za njihove suplemenjake, kad se radi o jednom kradljivcu.

Glavna skupština B'not Cijona u Zagrebu. Židovsko djevojačko društvo B'not Cijon održalo je dne 26. septembra o. g. redovnu glavnu skupštinu, te je nakon podnešenih izvještaja tajnica, blagajnice i knjižničarke, te nakon što je odboru podijeljen apsolutorij izabran slijedeći odbor:

Predsjednica: Hilda Freiburger; tajnica: Frida Licht; knjižničarka: Lori Fuhrmann; blagajnica: Erna Fischer; povjerenica za Ž. N. F. Gizela Neumann; odbornice: Olga Fuchs, Zlata Gerber, Blanka Pollak, Štefa Salzberger i Štefa Rosenberg; Vilmā Deutsch; revizionarni odbor: Milka Herlinger i Milka Freiburger.

Prvenstvene utakmice u Zemunu. Dne 26. 9. odigrana je u Zemunu prvenstvena utakmica Ž. A. Š. K.—Hakoah, koja je svršila sa rezultatom 7:1 (3:0) za Ž. A. Š. K. Nogometni Podsavez odlučio je ali ovu utakmicu u našu korist, jer je Ž. A. Š. K. nastupio sa jednim neprijavljenim igračem. Goal za Hakoah zabio je Pataki sa 16 metara. — Dne 3. 10. bila je utakmica Hakoah—Građanski, koja je svršila sa rezultatom 3:2 (0:2) za Hakoah. U prvom poluvremenu se Hakoah ne snalazi, no u drugom se oslobađa i opsjeda protivnički goal. Radi »smole« uspijeva tek u 35. minuti Ignjatiću, da nakon lijepe solo-akcije zabije prvi, odmah za tim daje Isajlo Löwy drugi, i Fischer glavom treći (42. min.) — — Tako je Hakoah u prvenstvenoj tabeli Zemuna na prvom mjestu sa 4 boda. — e—nyl—

Zaruke. Naš sumišljenik gosp. dr. Vatroslav Frankfurter iz Leipziga vjerio se sa gđicom Paulom Fleischman iz Mitrovice. — Naš sumišljenik, tajnik mjes. cijon. organizacije u Zagrebu i senior »Bar-Giore« g. ing. Zlatko Rosenberg zaručio se dne 10. o. mj. sa gđicom Gretom Neuburg. Srdačno čestitamo!

Nova knjižara, Hinko Spiegel, Zagreb daje svojim cijenjenim mušterijama na

znanje, da je preselio svoju radnju u **Boškovićeve ulicu br. 4.**

»Der Jude«. Mjesečnik izdaje Dr. Martin Buber. Izašao je u 4 svezka sa slijedećim sadržajem: Arnold Zweig: Der heutige deutsche Antisemitismus, Albrecht Helmann: Die österreichisch-jüdische Kongressbewegung, S. A. Horodezky: Palästina und Chassidismus: Feliks Weltsch: Die jüdische Renaissance und die Ethik des reinen Willens, Ludwig Strauss: Aus dem Drama »Der Verborgene«. Opaske: Oskar Epstein: Das Verhältnis der Landespolitik zur Palästinaarbeit, Meir Wiener: Was nützt Philantropie? Josef Meisel. Die Judenstadt Lublin.

Bilješke: Sigmund Kaznelson, Politik (problem vodstva) Nahum Goldmann, cijonizam i nacionalni pokret, Robert Welteln, vjerski život, Gottfried Salamon, Volkerpsychologie, Jehudi, Erziehung in der Diaspora (jevrejski gimnazij u galutu) Hans Kohn, povijest. Cijena četvrtgodišnje 15 maraka, pojedini broj 5.50 M.

**ELSA HIRSCH
MAKSO BOROVIC
ZARUČENI
VINKOVCI 106 ZAGREB**

**ELSA HIRSCH
ARTUR SCHEGER
ZARUČENI
LUDBREG KOPRIVNICA**

NA VELIKO NA VELIKO
KOLONIJALNE ROBE
NUDJA UZ JEFTINE
CIJENE TVRTKA
**I. DRAGONER,
ZAGREB, Zrinjevac 15. (dvor.)**

Matječaj.

Židovska aškenasko-bogoštovna općina u Sarajevu traži jednog muzikalno obrazovanog

kantora

koji će kao glavni kantor imati i dužnost, da obrazuje i upravlja pjevačkim korom za hram.

Osobe, koje su uz to kvalifikovane kao vjeroučitelji za niže škole imaju prednost. Znanje srpsko hrvatskog jezika po mogućnosti je poželjno.

Sa prepisima dokumenata obrazložene molbe uz navod familijarnih prilika i zahtjeva neka se uprave najkašnje do 15. oktobra 1920. gore navedenoj ipćini.

Putni trošak platiće se samo pozvanima.

Predstojništvo.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda Keren kajemet lejisrael za Jugoslaviju.

Serha je Židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotudjivim imetkom židovskog naroda. — Žid. narodni fond utemeljen se na V. cion. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 18. milijuna franaka. Prihodi neprestano rastu a iznosili su god. 1918. oko 2 i pol mil. franaka,

Adresa za dopise: Zagreb, Ilica 33., I. kat. Uredovno vrijeme od 9 do 12 prije podne i od 2 do 5 poslije podne. — Novac se šalje na Banku za trgovinu obrtnu industriju d. d. Zagreb, za račun Ž. N. F. s naznakom sv.

Obnovni fond

Prigodom zaključka u San Remu.

Zagreb: Maks Borovitz 5000.—, Dr. Ivan Jacobi 4000.—, Lav Stern daje u stvari M. Dr. jr. — J. N. € 40.000, Lavoslav Schwarz 5000.—, E-I B. n. 4000.—

Prije iskazano 317.702.50

375.702.50

Derventa: David L. Pesach 1000.—, po 500.— Levi D. Pisach, Jos. D. Pesach, Jos. L. Pesach, Gintila Pesach, Izak Kabiljo, Herman Deutsch, Jakob Gaon, po 300.— supruzi Weiss, Braća Hartenstein, Aron Hajon, David i Klara Hajon, Juda Pesach, po 200.— Safira Pesach, Jakob L. Pesach, supruzi M. Kohn, Regina Stern, Ch. Hartenstein, Jos. Baruch, Jakob Buchhalter, Samuel Hajon, dr. Jos. Grünberger, Rifka Pesach, supruzi Jakob Schärf, Ignatz Katz, Roza Zahler, po 150.— Berta Strassberger, Schulhof, po 100.— Levi J. Pesach, Buki Pesach, Ana Weiss, Izak Hajon, Izak Richter, Fani Rubinstein, Ester Eškenazi, po 80.— Rudolf Izrael, po 50.— Donči Pesach, Sida i Erna Pesach, Leon i Pesi Kohn, M. Herlinger, David i Sarina Baruch, Haim Jakob i Elza Buchhalter, Maestro i Altarac, Emerih Faltin, Ign. Katz, Juliška Nata Rubinstein, J. Strassberger, Janka Bien, po 40.— Pepi i Izrael Buchhalter, po 30.— Dora Neta Hartenstein, Sara Baruch, po 20.— Simha Buchhalter, Bluma Richter, Vilma Izrael i Bela Rubinstein 10.660.—

Tuzla: Matias Bosković 4000.—, Jos. L. Pesach 1000.—, Herman Wiesler 600.—, po 500.— Simon Zaloscer, Aron Finzi, Sajko Wiesler, Moric Danon, Rudolf Breiner, Hinko Herman, po 400.— Jos. Wiesler, Jos. Lecker, po 300.— Juda Haim Levi, A. Goldstein, po 200.— Romano Josef, Moric Pinto, Jakob Kohen, Leo Zaloscer, Rena Alkalay, Mavro Lichtner, Leo Halberstam, direktor Armin Klein, po 100.— Josef Finzi, Zadik Levi, Leo Romano, Herman Domany, Herman Wasserstein, Josef Herman, David S. Hajon, Adolf Schönwald, Bela Fischer Franz Blatt, Natan Friedmann, Ljud. Holzman, Albert Holzmann, dr. Jul. Konstantin, Leopold Karger, po 60.—, Rudolf Rubitschek, po 50.— Beja Levi, Maks Gunsberger, Mošo Salom, Binjo Altarac, Alfred Drechsler, Aron Salom, Oslas Sattinger, Lenka Finzi, N. Cohen, dr. Leo Steindler, po 40.— dr. Ign. Rosner, po 20.— dr. Elias Mayer, Mika Danon, Eliša Papo, Artur Krauss, Jakob Ziernig, rab. Daniel Danon, po 10.— Jakob Levi, Salomon Abinum 13.841.—

Opći darovi.

Zagreb: Iz zajedničke blagajne Artura H. — Z. M. G. 200.—, Viktor Podvinetz 250.—, Heinrich Alkalay 10.—, N. N. 200.—, za prodane zastavice 170.—, Oklada Jos. Stefan—Zimehat Güldberg 50.— 880.—
Sanskimost: Izak Atijas 20.—
Mitrovica: Supruzi dr. Žiga Baum umjesto otkupa čestitanja 40.—
Dubrava: Braća Siegler 100.—
Vel. Kopaonica: Izak Mandlović 50.— obitelj Šime Spitzer 50.— 100.—
Pakrac: Ignac Adler 40.—
Varaždin: Herman Herzer 40.—, dr. A. Krajski 20.—, Jos. Rosenfeld 50.— 110.—
Bijeljina: Djeca kod zabave sak. 80.—, Bertica Baruch 20.—, Ivka Salom sak. 115 215.—
Slatina: Hugo Deutsch umj. cvijeća Gyuli Reich 100.— Prigodom Beritmila u kući Weiss sak. 917.— 1017.—

Bjelovar: Pukov. liječnik Bartak 20.—, Hugo Schulhof umj. čestitke 50.—, Društvo »Teodor Herzl« na sastancima 120.— 190.—
Daruvar: L. Gross 50.—
Uljanik: Paul Bing kod tore 40.—
Klošt. Ivanić: Milan Hirschl 100.—

Sarajevo: Prig. komersa u čast odlikovanja Dr. Levi: Jak. Alkalay 500.—, Miško Finzi 400.—, po 200.— Simon Katan i Jak. H. Montilja ukupno 1300.—, Mordehaj Alkalay kod tore 1000.—, Aleksader Operman 500.—, Na svatovima Grof—Sternberg sak. 500.—, Jak. Samokovlja sakupio na sijelu Katan 300.—, Rozika A. Pinto sak. kod Musafije 263.—, Cadik Levi i J. Koen sak. na vječ. Grasja i Albert Koen 220.—, po 200.— Albert I. Danon, Rifka Alevy, Viktor Finzi, David Moise Perera, po 100.— Nikola Lövinger, Haim Moše Finzi, I. Pinto, S. Hirtweil, Daniel i Cezar Salom, Muško Finzi, Rozika Pinto sabrala 80.—, po 50.— Albert Abinum, Aron Albahari, Jakob H. Montilja, Levi Hajon, Jos. Altarac, Avram Zadik Levi, izg. okl. Salvator Salom, po 40.— Rab. Ješua Salom, Jak. Pinto, po 30.— Jos. Brettler, po 25.— Sab. Džaen, Jakob Maestro sak. prlg. zaruka Simhe Schnedtreppl, po 20.— dr. David, dr. Moritz Levi, J. Hercog, Jak. Kohen, Jos. Daniti, Izak Salom, Haim Kampus, Izidor Levi izg. okl., Schuster, Avram Jak. Altarac, po 15.— Jos. Raf. Koen, po 10.— Izak M. Kabiljo, Mair Levi, po 14.— ud. Thau 6342.—

Osijek: Frida Freundlich sak. prigodom Beritmile 600.—, po 100.— dr. Geza Fein, Ljud. Berger, po 50.— Artur Banet, Ehrendiener, Bachrach, Leop. Singer, Bröder, Filip Lang, J. L., N. N., po 40.— W. S., Antun Spitzer, ing. Juhn, po 38.— Žid. nac. društvo, po 30.— A. Schwabenitz, N. N., po 20.— N. N., Mira Müller, N. N., A. S., N. N., Filip Stein, Fluger Adela Müller, Maks Chankin, Rudi Frank, Otto Frank, Papaš, po 10.— Frida Freundlich, Eug. Rausnitz, Viktor Goinstein, Katić, Tereze Goldstein, Paunz, Leop. Weiss, Aleks Spitzer, Szago, Walter, Podvinetz, Albert Gross, Mišo Weiss, Kraus, R. Dirnbach, Lang, Turnauer, B. Goldstein, Grün, Laura Neumann, Ig. Berber, Jenő Ungar, Marko Mühlhofer, Mavro Bauer, Mavro Fleischmann, Maks Spitzer, Zimmermann, Breun, N. N., Kohn Benjamin, Goldstein, Hernhut, po 8.— Elaa, N. N. 1998.—

11.242.—

Samoopozovanje,

Djakovo: Za srpanj 144.—
Virovitica: Dr. H. E. Kaufmann 40.—
Križevac: Za mjesec rujna—prosinac 208.—
Slatina: Drag. Grünhut 35.—
Zagreb: Dr. Hugo Kon 120.—, Benot Cijon 40.— 160.—
Karlovac: Po »Karlovačkoj žid. omlad.« 495.—
Sarajevo: Leon Romano 100.—, S. Cappon 52.—, L. Romano 50.—, M. Neumann 40.—, R. Abinum 30.—, po 20.— M. Neumann, E. Pardo, društvo J. Makabi, Z. Finzi, Simha Salom, po 15.— I. Levi, po 12.— I. Finzi, E. Bararon, Sara P. Sason, po 10.— E. Pardo, Makabi, Z. Finzi, S. Salom, R. Montilja, M. Wasserstein, E. Papo, E. Kattan, J. Zwecker, C. Zwecker, R. Alkalay, R. Konforti, M. Danon, P. Pinto, E. Ungar, po 8.— S. Zeller Mayer, S. Kabiljo, G. Farhy, K. Levi, po 6.— E. Bararon, S. Papo, Rozi Papo, Altarac M., po 5.— R. Montilja, M. Wasserstein, E. Papo, E. Katan, J. Zweher, R. Alkalay, N. Danon, P. Pinto, po 4.— S. Kabiljo, G. Farhy, K. Levi, N. Kalderon, po 3.— Mazalta Altarac, po 2.— Kalderon 717.—

1799.—

Zlatna knjiga.

Sarajevo: Obitelj Adler i Singer n. i. pok. Haham Amorenu Rav Hanuah Singer, 15. Elula 5680. 800.—
Karlovac: Zlata Rendeli sak. na zarukama Berta Löwy—V. Walder 400.—
1200.—

Masline.

Bihać: Na Herzl-dan sakupljeno: Žid. nar. društvo 100.—, po 50.— Regina Kavezon, Jakob Atijas, po 30.— Aron i Braća Kavezon, po 20.— Ema Rechnitzer, Braća Altarac, Jos. Pinto, po 10.— Azriel Atijas, David Levi, Avr. Abinum, Avram Pinto, Juda Levi, Josef J. Levi, Juda Maestro, Luna H. Levi, N. N. 401.—
Djakovo: U vrt ilke i Pinkasa Spiegel: Helenka Münz sak. pri stolu 50.—, Jelka Freundlich 30.—, Rudolf Weiss 10.— 90.—
Prijedor: N. N. n. i. Rifka Atijas 40.—, Desider Moskowitz u vrt Gideona Seideman K 20.— 60.—
Dubrava: Braća Siegler u vrt Miše Sommer 100.—
Osijek: Dr. Aladar Klein n. i. i vrt dr. Leo Schwarz 100.—
Bjelovar: 10 masl. n. i. Blanke Dörner i 10 n. i. Elze Leitner 200.—
Križevac: Zora Hirschl n. i. svog nečaka Božidara Schwarz u vrt dr. M. Becka 100.—
Sarajevo: U gaj Joh. Thaua: Prigodom otkrića spomenika daruje majka n. i. istog 200.— n. i. Jos. Thau 200.—, po jedno stablo n. i. Franz, Ojser, Momči Thau, Jona, Sara, Josef i Zlata Frauenglas, Moise Montilja prig. god. smrti Klare Mayer 100.— i prig. smrti nadkantor Singera 100.—, Prigodom vjenč. zaslužnog sen. Bar-Giore, otvaraju Bargioranci vrt n. i. Oskara i Lole Grofa: po 10.— dr. Altarac, dr. Benau, dr. Danon, Š. Salom, L. Parić, L. Pinto, po 15.— M. Ozmo, po 5.— A. Papo, I. Salom, M. Alkalay, A. Papo ml., I. Levi U Herzl-šumu: Ing. O. Grof na ime Etel Friedmann 100.— na isto ime Ella i Avram Berach 100.—, Haim Ozmo na ime Ž. Mautner 100.—, Ing. O. Grof na ime pok. natk. Sinoera 50.— i na ime dr. Leo Schwarz 50.—, Leon Alkalay na ime dr. M. Levi, Jos. Alkalay, J. Bahora 30.—, Alb. I. Nanon u šumu Jabotinsky 300.— 2400.—
230
3451.—

Darivanje zemlje.

Pakrac: Beri Binder—Libanonlja 100.—

Dar godišnjice smrti.

Sarajevo: n. i. Haham Amorem Rav Hamah Singer, 15. Elula 5680 700.—

Zemun Jos. Benvenisti 1000.—
Zagreb: Fredo Sternberg—Levi 400.—
Bos. Samac: Prig. vjenčanja Klare i Abraham Altarac, daruju: Aron Pijade 100.—; po 50 A. Altarac, obitelj Salom, Palomba Kabiljo; po 40.— M. Kabiljo, K. Herman, Žiga Griz, Lenka Pijade, po 30.— Aron Mizraki; po 20.— Sadik Loury, Rifka Kraus, I. Ozmo, Griz, A. Romano, Sam. Abinum, I. Friedrich, R. Salom, A. Romano Fanika Kraus. 640.—
20.40.—

Obnova Palestine.

Vinkovci: Mavro Schlesinger 500.—, Adolf Preis 200.—, J. Adler 60.— E. Singer 40.—, Hecht 20.—, prigodom Beritmila u kući Zilzer

sak. Selde i Lea 683.—, prig. zaruka dr. Stanić
Dezma sak. Ornstein 520.—, prigod. vjenčanja
Stanić—Dezma sak. Z. S. 530.—, prig. vjen-
čanja Sonnenfeld—Pisker sak. M. Kadelburg
460.—, prig. svatova Schwarz—Schlesinger
sakupljeno 212.—, H. Pollak 20.—, Flesch 20.—,
S. Gross 4.—, mališi sakupili 94.—. 3463.—
Križevac: Drag. Hirschl 500.—, Ign. Pener
300.—, po 100.— Ign. Hirschl, Aleks Gold-
schmidt, Maks Günsberg, Marko Deutsch, Lj.
Berkeš, Mavro Leder po 40.— O. Raidnitz, po
50.— Moses Lubinski po 20.— David Gold-
berger, Elza Pener po 9.— Mostar. 1569.—
Brod n. S. Društvo »Maks Nordau« dio čistog
dobitka sa sijela 150.—
Vukovar: Heinrich Hirth 200.—
Bjelovar: Na novu god. sabrano 600.—
Zagreb: Prig. zaruka Mandi Kraus—prof.
Otto Glück sabrao David Spitzer 2082.— Lav
Stern vješt. pristojba 210.— 2292.—
Sarajevo: Silvio Papo 5000.—, Sinovi Mena-
hem, M. Alkalay 3000.—, Albert Ozmo kod

tore 2000.—, po 1000.— Ernst Deutsch, dr.
Vita Alkalay, Ješua Izrael, po 500.— Moise
Montilja, društvo porez na kartama kod zaba-
ve 451.—, Poljokan i Elazar 280.—, Milko Levi
200.—, Albert Abinum 200.—, Zaharija Segal
100.— Franjo Sopianac 50.—, dr. Diamant 50.—
Jak. Pinto 40.—, Moša Alkalay 20.—, Karlo
Friedman 10.—, Segal 5.—, svega 14.906.—
Za otkup od čestitanja (objelodanjeno u »Žid.
Svijesti« 6890.— 21.796.—
31.420.—

Pregled.

Unišlo je dakle iz Hrvatske i Slavonije i
Dalmacije K 17861.—
iz Bosne i Hercegovine K 334091.—

Ukupno K 51952.—

Unišlo je sveukupno od 1. siječnja do 5.
listopada 1920. K 579.567.54.

Za »Židovsku dječju menzu« sakupljeno je:
Zagreb: po K 1000.— Edmund Kolmar; po K
500.— Dr. M. Friedfeld, po K 400.— Berta Pick;
Krapina Žiga Graf, po K 200.— Tvrnica po-
kačtva, Lujo Weiss Dolnja Stubica, Moses M.,
Blagajna centralne banke Krapina; po K 100.—
Višim Schrenger Krapina, Warltersdorfer, W.
Klein Bistrica, Adolf Weiss Zlatar Bistrica, An-
tun Unger Var. Toplice, N. N. Krapina, Žiga Spi-
tzer Krapina; po K 60.— Philomene Pollak Gjur-
manec; po K 50.— Albert Schrenger Krapina,
Alex Lustbaum Stubičke Toplice, N. N., Ruža
Neuberger Caprag, Samuel Pollak; po 40.— Fany
Girurović; po K 20.— Mijo Polacsek Dolnja Stu-
bica, Janko Hojok Bistrica, Ljud. Berger Bist-
ca; po K 10.— Salomon Klein Dolnja Stubica,
Steiner, Vinica. (Nastavk slijedi)

Oglašujte u „Židovu“!

Heim i Sara Atijas
SARAJEVO

Abraham i Rahela Altarac
SARAJEVO

časte se ovime objaviti, da će vjenčanje njihove djece

dra. Sumbula i Anice

biti dne 24. o. mj. u 11 sati u sefardskoj bogomoj
u Aleksandrovoj ulici u Sarajevu.

SARAJVO, u mjesecu oktobru 1920.

Telegrami šalju se na adresu: Atijas, Advokat, Sarajevo.

Prva jugoslavenska tvornica
dječjih kolica

! POKUĆTVO !

iz bambusove, peddigeve i špa-
njolske trske, te pletenje košara

Izradjuje sve vrste dječjih kolica najnovije konstrukcije; ko-
lica za lutke, pleteno pokućstvo i galanterijsku robu, kao i sve
vrste putnih, ručnih i ostalih košara u vrlo ukusnoj izradbi.

Cijene umjerene. . . . Svaka količina otprema se odmah.

Braća Hartenstein, Derventa, (Bosna) „BRAHA“ — DERVENTA

Židovska trgovačka i obrtna banka d. d. Tuzla

Filijala u Bjelini.

POZIV

na subskripciju IV. emisije.

Židovska trgovačka i obrtna banka d. d. Tuzla, povisuje
u smislu § 8. svojih pravila preinačenih i odobrenih naredbom
zemaljske vlade u Sarajevu broj $\frac{130}{O. T.}$ 155 od 19. VII. 1920. svoju
dioničku glavnica od K 4.000.000.— na

K 5.000.000.—

I. U tu svrhu izdavaju se 20.000 komada novih di-
onica u nominalnoj vrednosti od K 200 uz emisijski tečaj od
K 200. U ime troškova ove emisije imaju položiti stari dioni-
čari 40 K a novi dioničari 80 K za svaku dionica. Nepotro-
šeni višak ovih troškova teče u rezervni fond.

II. 2 stare dionice imaju pravo na povlaku jedne nove.

III. Ovo pravo imaju se izvršiti najkasnije do 30. sep-
tembra 1920. U tu svrhu mora svaki posjednik starih dionica
prezentirati na blagajni našeg zavoda u Tuzli ili filijale Bjelina
svoje dionice, ili priposlati nama potvrdu jednoga bankovnog
zavoda, da je na njegovo ime deponirana izvjesna količina po
broju navedenih dionica.

IV. Uplata novo optiranih dionica imaju uslijediti su
40% do 15. oktobra, su 30% do 15. novembra, a ostatak do
31. decembra 1920. sa 8% kamata počam od 1. jula 1920.

V. dionice IV. emisije imaju pravo sudjelovati na čistoj
dobiti II. polovice poslovne godine 1920., t. j. od 1. jula te
godine.

VI. Dionice, na koje ne bude izvršeno pravo opcije
prima u tu svrhu sastavljeni konzorcij. Istome imaju pravo da
stupi svaki stari dioničar, ako svoj pristup legitimiran u smislu
tačke III. ovoga poziva najavi usmeno ili pismeno najkasnije
do 30. septembra e. g.

Konzorcij imaju dužnost, da isplati banki dionice pod
istim uvjetima, te rokovima kao svi ostali stari dioničari.

TUZLA, dne 1. septembra 1920.

DIREKCIJA.

**Banka za trgovinu
obrt i industriju**

dioničarsko društvo

Jelačićev trg 4. - ZAGREB - Jelačićev trg 4.

Podružnice: Koprivnica, Ruma.

Dionička glavnica K 5.000.000.— Pričuva K 2.000.000.—

PRIMA

štedne uloške na knjižice i u tekućem
računu do daljnjega sa

4% čistih

KUPUJE I PRODAJE

vrijednosne papire, srečke svake vrsti, devize, strani zlatni
i srebrni novac.

PROVADJA BURZOVNE NALOGE.

FINANSIRA

industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA

mjenice, doznačnice, čekove, odreske i žrijebane vrijednosn
papire, daje predujmove na vrijednosne papire
kao dionice, rente, srečke i t. d. nadalje na otvorene knjižne
vražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese za sva vučenja, izdajekreditna pisma
i čekove na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava srečke,
protiv gubitku na tečaju.